

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Росица Стефанова Ташева,
катедра Нова и съвременна история в Исторически факултет на СУ „Св. Климент
Охридски”,

член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност
„професор” в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски” по
професионално направление 2.2 История и археология (Нова балканска история -
Централна Европа и Балканите, XVII-XIX век), обявен в ДВ, бр. 103 от 27
декември 2016 г.

с единствен кандидат в конкурса доц. дин **Иван Христов Първев**

Доцент, доктор на историческите науки Иван Първев отдавна се ползва с авторитет на водещ изследовател и преподавател в своята област, завоювал автентично и трайно присъствие не само в българската, но и в международната академична общност. Неговата научна и преподавателска кариера в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски” започва преди повече от три десетилетия. Иван Първев последователно преминава през всички степени на академичното развитие – асистент, главен асистент (1993 г.), доцент (2001 г.), а през 2011 г. той придобива и научната степен „доктор на историческите науки”. Сред личните му социални способности и компетенции изпъкват отличното владеене на три чужди езика, както и организационните му умения, които се разкриват при заемането на длъжностите Ръководител на катедра История на Византия и балканските народи (2007-2014 г.), Председател на Българското дружество за проучване на XVIII век (2009-2013 г.), Ръководител на „Регионалната програма” към Университетския комплекс по хуманитаристика „Алма Матер” (от 2012 г. досега).

Иван Първев участва в конкурса със солидна научна продукция: един монографичен труд, 24 студии и статии, от които 12 публикувани в сборници и периодични издания на немски и английски език, 2 рецензии на книги, също

публикувани на немски и английски. Наред с това той е участник в съставителството и научната редакция на няколко сборника с научни доклади, научен редактор е и на три преведени от немски и английски език значими исторически съчинения. Всички публикации, представени в конкурса, са направени след избирането му за доцент през 2001 г. и са извън тези, свързани с процедурата по присъждане на научната степен „доктор на историческите науки” през 2011 г. Те свидетелстват за последователност, постоянство и усърдие в научната работа, за активно професионално развитие и след хабилитацията за „доцент” и докторантурата.

Изследователските интереси на автора са насочени в най-висока степен към европейско-османските политически отношения и се фокусират предимно върху балканската политика на европейските велики сили в периода XVII-XIX век, но във връзка с участието си в различни научни форуми или по повод издаването на юбилейни сборници доц. Първев е работил и по редица други проблеми, засягащи твърде разнообразни аспекти от историята на личностите, идеите, политиката, теорията на международните отношения в широк географски и времеви диапазон. Приятно впечатлена съм от обстоятелството, че авторът е проявил интерес към някои по-нетрадиционни за българската историческа наука теми, свързани с историята на образите, възприятията и представите (№ 10), на езиковото развитие (№ 16), на понятията и термините (№ 9). Научните достойнства на представените в конкурса трудове се определят от използвания богат и разнообразен документален материал, широката библиографска осведоменост на автора, от неговите смели сравнителни анализи, от способността му да формулира значими теоретични обобщения. Иван Първев е популяризировал резултатите от своите изследвания не само с публикациите си, но и с участието си в голям брой международни конференции. Честите цитирания на неговите трудове, видни от приложената документация по конкурса, свидетелстват за постигнато заслужено признание у нас и в чужбина.

Във връзка с процедурата за академичната длъжност „професор” специално внимание заслужава монографията, разработена от доц. Иван Първев като хабилизационен труд на тема *Балканите и Източният въпрос (1688-1878)*. (София, УИ „Св. Климент Охридски”, 2017, 286 с.) Авторът си е поставил за цел да предложи свое теоретично осмисляне на Източния въпрос, разглеждайки го в глобалния контекст на почти две столетия през призмата на голямата европейска политика, доминирана от принципа за баланса на силите. Концептуалният замисъл на изследването е интересен, новаторски и за пореден път разкрива доцент Първев като автор, способен да провокира вниманието на историческата колегия.

Книгата съдържа редица приносни елементи. Авторът предлага своя дефиниция на Източния въпрос, обвързвайки го с процеса на „политическа деосманизация” на Балканите, намиращ се в най-тясна взаимовръзка с равновесието на силите в Европа. Тази нова дефиниция води до определянето, първо, на нови хронологични граници на феномена „Източен въпрос” – за негово начало е приета 1688 г., и второ, на нова периодизация на развитието му в зависимост от това коя европейска сила доминира в европейско-османските конфликти – Хабсбургската монархия, Русия или последователно всички държави от Европейския концерт. Така обособените три периода са разгледани в трите глави на монографията. Изследването е много целенасочено, задълбочено и изчерпателно. Детайлно са проучени механизмите (по-специално военно и дипломатическо „балансиране”), чрез които европейските държави се опитват да решат проблемите на Източния въпрос, изследвани са техните геостратегически интереси, както и “косвената власт”, която упражняват на Балканите. Заключение на работата съдържа серия обобщаващи анализи и значими изводи, сред които се откроява оценката за руското участие в процеса на „политическа деосманизация” на Югоизточна Европа. Проучените казуси, т. нар. “case studies”, засягат всички най-важни кризи, конфликти и войни, свързани с Източния въпрос до 1878 г. – т. е. отнасят се за епохата на „класическия Източен въпрос” (с. 251), но, както изрично посочва авторът, кризите и конфликтите

продължават и след 1878 г., започва период на „балканизация“, и мисля, че за читателската аудитория би било много интересно и полезно, ако Иван Първев посвети един свой бъдещ труд именно на този четвърти период.

Книгата стимулира към размисъл и задълбочаване в проблематиката на Балканите и Източния въпрос. Тя е написана в много добър академичен стил, четете се леко и приятно, защото използваната терминология, както и сложните процеси в Европейския югоизток са представени и обяснени ясно и достъпно. Направеното изследване е с висока познавателна стойност за всички, които се интересуват от историята на международните отношения в новото време, тъй като хвърля светлина върху развитието на отношенията между европейските държави не само на Балканите, но и в целия европейски континент през един дълъг, двувековен период.

Процедурата за избор на професор предвижда да се отчете и годишната учебна натовареност на преподавателя. Видно от приложената справка на доц. Иван Първев е, че аудиторната му заетост значително надвишава съществуващите изисквания. Освен преподаванията в бакалавърската степен по Нова балканска история (в специалностите „История“, „Балканистика“, „История и философия“) и по Нова история на Югоизточна Европа (в специалност МСЮЕ), той води осем лекционни курса в няколко магистърски програми, като един от тях е на немски език. Ще отбележа също, че доцент Първев е натрупал изключително богат педагогически опит в работата си със студентите. Имам много положителни лични впечатления от уменията му да предизвиква техния интерес, да ги мотивира за по-активно включване в учебния процес, да насърчава младите изследователи.

Към всичко споменато дотук ще добавя и участието на доцент Първев в проектите „Диалог Европа“ и “Collegium Historicum”, както и осъществяването на негови самостоятелни проекти в Софийския университет – изграждането и поддържането на портал на специалност „Минало и съвремие на Югоизточна Европа“ и на Изследователски семинар XVIII век „Историческа секция“.

Като отчитам оригиналния характер и високата научна стойност на представените трудове на доц. дин Иван Първев, неговата дългогодишна кариера на университетски преподавател с голяма ерудиция и утвърден авторитет, както и активното му участие в българския и международния научен живот, с пълна убеденост подкрепям кандидатурата му в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”. Ще гласувам за избирането на доцент, доктор на историческите науки **Иван Христов Първев** за професор по професионално направление **2.2 История и археология (Нова балканска история - Централна Европа и Балканите, XVII-XIX век)**.

09.04.2017 г.

Член на научното жури:.....

(доц. д-р Росица Стефанова Ташева)